

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма навчальної дисципліни
"МЕТОДОЛОГІЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ"**

для студентів спеціальностей

8.03060101 "Менеджмент організацій і адміністрування",

8.03060102 "Менеджмент інноваційної діяльності",

8.03060107 "Логістика"

денної форми навчання

Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015

Затверджено на засіданні кафедри економіки, організації та планування діяльності підприємства.

Протокол № 1 від 26.08.2014 р.

Самостійне електронне текстове мережне видання

Укладачі: Сисоєв В. В.

Верещагіна Г. В.

Р 58 Робоча програма навчальної дисципліни "Методологія і організація наукових досліджень" для студентів спеціальностей 8.03060101 "Менеджмент організацій і адміністрування", 8.03060102 "Менеджмент інноваційної діяльності", 8.03060107 "Логістика" денної форми навчання : [Електронне видання] / уклад. В. В. Сисоєв, Г. В. Верещагіна. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 43 с. (Укр. мов.)

Уміщено опис та структуру навчальної дисципліни, її мету і завдання, зміст навчальної програми за модулями й темами, теми практичних занять, завдання для самостійної роботи. Розглянуто методи навчання і контролю знань, наведено структуру індивідуального творчого наукового завдання та зразок комплексного контрольного завдання для проведення підсумкової контрольної роботи з критеріями оцінювання. Наведено систему оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів за видами занять, темами і тижнями навчання.

Рекомендовано для студентів спеціальностей "Менеджмент організацій і адміністрування", "Менеджмент інноваційної діяльності", "Логістика".

Вступ

Розвиток усіх сфер суспільного життя, особливо соціально-економічної сфери держави, супроводжується інтенсивним зростанням обсягу наукової та науково-технічної інформації, швидкою зміною й оновленням системи наукових знань, що вимагає від висококваліфікованого спеціаліста володіння не лише необхідними професійними знаннями, навичками й уміннями, але й методологією творчого розв'язання проблемних ситуацій, умінням креативно мислити, приймати обґрунтовані рішення та моделювати різноманітні процеси.

Знання методології, теорії, техніки, методів і організації науково-дослідної діяльності допоможуть майбутнім фахівцям швидко та легко включатися у професійну діяльність, втілювати наукові знання в практичну площину, сприяють розвитку раціонального творчого мислення.

Отже, широке залучення студентів до науково-дослідної роботи, збагачення їх новими науковими знаннями, розвиток здібностей до творчого мислення, наукового аналізу явищ, процесів і систем є принципово важливим і потребує широкого впровадження в навчальний процес елементів наукових досліджень.

Навчальна дисципліна "Методологія і організація наукових досліджень" є нормативною навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр" спеціальностей 8.03060101 "Менеджмент організацій і адміністрування", 8.03060102 "Менеджмент інноваційної діяльності", 8.03060107 "Логістика" денної форми навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань 0306 "Менеджмент і адміністрування"	Нормативна
Модулів – 1	Спеціальність: 8.03060101 "Менеджмент організацій і адміністрування", 8.03060102 "Менеджмент інноваційної діяльності", 8.03060107 "Логістика"	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		1-й
Загальна кількість годин – 54		Семестр
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 1,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лекції
		16 год
		Практичні, семінарські
		18 год
		Самостійна робота
		20 год
		Індивідуальні завдання: індивідуальне творче наукове завдання
		Вид контролю: залік

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 170 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Головною **метою** викладання дисципліни "Методологія і організація наукових досліджень" є формування знань з методології, теорії методу і процесу, психології, методичного забезпечення науково-дослідної діяльності, починаючи зі студентської наукової роботи та аспірантських досліджень.

Навчальна програма передбачає формування культури та навичок проведення наукових досліджень, упровадження їх результатів у практику діяльності організацій.

Завданням викладання дисципліни "Методологія і організація наукових досліджень" є теоретична підготовка магістрів з питань:

- сутності понять і категорій методологій наукових досліджень;
- організації процесу наукового дослідження;
- вибору об'єктів наукового дослідження;
- застосування теоретичних та емпіричних методів дослідження;
- методик дослідження, їх змісту і принципів розробки;
- планування науково-дослідних робіт;
- розроблення етапів та форм процесу наукового дослідження;
- організації науково-дослідної роботи (НДР) магістрів;
- сутності понять гносеології та її місця в системі наукових знань;
- діалектики як системи принципів, законів і категорій;
- специфіки наукового пізнання;
- типології методів наукового пізнання;
- сутності понять синергетики та евристики;
- змісту та структури процесу наукового дослідження;
- формування та обґрунтування наукових гіпотез;
- оволодіння традиційними та сучасними інноваційними методами проведення досліджень;
- оформлення результатів наукових досліджень та впровадження їх у практику інформаційного забезпечення процесу наукового дослідження;
- визначення економічної ефективності наукових досліджень.

Об'єктом навчальної дисципліни є процес наукового дослідження.

Предметом навчальної дисципліни є теоретичні засади методології та практичні рекомендації щодо організації системи й процесу наукового дослідження.

Вивчення дисципліни базується на загальних та спеціальних знаннях філософії, економіки та менеджменту. Матеріали дисципліни використовуються в процесі вивчення дисциплін "Моделювання інноваційних процесів", "Моделювання бізнес-процесів в логістиці", "Управління розвитком підприємств", "Проектування логістичних систем", а також під час проведення переддипломної практики та написання магістерської роботи.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- сутність понять і категорій методології наукових досліджень;
- діалектичні та логічні основи наукового пізнання;
- специфіку застосування теоретичних та емпіричних методів дослідження;
- основні етапи та форми процесу наукового дослідження;
- типологію методів наукового пізнання;
- особливості організації науково-дослідної роботи магістрів;
- види систематизації результатів наукового дослідження та їх зміст;
- порядок упровадження результатів завершених досліджень та розрахунок їх ефективності;

вміти:

- формулювати тему, мету та завдання наукового дослідження;
- визначати об'єкт та предмет дослідження, вибирати методи наукового дослідження;
- здійснювати пошук та аналіз різноманітних джерел інформації;
- проводити наукові дослідження систем і процесів менеджменту;
- застосовувати сучасні методики та методичні прийоми в наукових дослідженнях;
- планувати й організовувати наукові експерименти;
- формувати опитувальні анкети;
- застосовувати автоматизовані системи обробки інформації в наукових дослідженнях;
- складати звіти про науково-дослідну роботу.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

**Професійні компетентності, які отримують студенти
після вивчення навчальної дисципліни**

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
МОНД* 1	Здатність застосовувати методи дослідження, що є адекватними досліджуваному явищу або процесу	Здатність визначати актуальні напрями наукових досліджень, здатність оформляти наукову статтю
		Здатність формулювати мету, завдання та визначати об'єкт і предмет дослідження
		Здатність аналізувати предметну область дослідження
		Здатність розробляти робочу гіпотезу
		Здатність до пошуку та аналізу різноманітних джерел інформації
МОНД 2	Здатність організувати наукові дослідження	Здатність визначати науковий результат дослідження
		Здатність застосовувати теоретичні та емпіричні методи дослідження
		Здатність планувати й організувати науково-дослідну роботу, здатність складати звіти про науково-дослідну роботу

*Методологія і організація наукових досліджень

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Методологія наукових досліджень

Тема 1. Методологія: сутність, зміст, поняття

Поняття про діяльність людини: пізнавальну (гносеологічну), аксіологічну, праксіологічну. Наука як результат і особливий вид пізнавальної діяльності людини.

Роль філософії в обґрунтуванні проблем наукового дослідження. Логічний аналіз об'єкта, суб'єкта і предмета методології наукового дослідження. Зміст, структура і значення курсу для наукової підготовки спеціаліста, магістра, аспіранта.

Тема 2. Проблеми наукового пізнання в історії філософії

Специфіка пізнавального ставлення людини до світу. Поняття гносеології та її місце в системі філософського знання. Особливості пізнання природної соціокультурної й духовної сфер. Проблема пізнання світу. Агностицизм і його основні різновиди. Проблеми наукового пізнання у філософії XVIII – XIX ст. Класична наука і філософська епістемологічна рефлексія. Споглядальна концепція пізнання. Принцип відображення (Дж. Локк, П. Гольбах). Діяльнісна концепція пізнання. Принцип конструктивізму (Е. Кант, Й. Фіхте). Гегелівська гносеологія. Принцип тотожності. Марксистська концепція пізнання. Принцип практики (К. Маркс, Ф. Енгельс). Неокласична наука і філософська епістемологічна рефлексія. Неопозитивістська концепція пізнання (Мах, Авенаріус). Прагматична пізнавальна концепція (Ч. Пірс, У. Джемс, Дж. Дьюї). Проблеми теорії пізнання у філософії неотомізму (Г. Веттер, Ж. Марітен). Феноменологія Е. Гуссерля. Філософія і методологія соціальних наук. Специфіка соціального пізнання.

Тема 3. Діалектичні та логічні основи наукового пізнання

Діалектика як система принципів, законів і категорій. Закони та категорії діалектики в науковому дослідженні. Поняття принципів діалектики та їх роль у науковому пізнанні. Принцип об'єктивності, всебічності та взаємозв'язку, розвитку, історичного й логічного в науковому пізнанні.

Закони єдності та боротьби протилежностей, якості і кількості, заперечення та їх роль у процесі пізнання.

Категорії діалектики, їх роль у пізнанні реального світу. Одиничне, особливе та загальне, сутність і явище, причина і наслідок, зміст і форма, необхідність і випадковість, можливість і дійсність у процесі пізнання предметів та явищ матеріального і духовного світу.

Значення діалектики в науковому пізнанні та практичній діяльності людей.

Формальна логіка у науковому пізнанні. Поняття про логічний закон. Закони логіки – форма вираження внутрішніх суттєвих структурних зв'язків наших думок, які відображають закономірні зв'язки буття реального світу. Співвідношення законів формальної та діалектичної логіки. Закон тотожності, його сутність і об'єктивна основа. Вимоги закону визначеності та однозначності думки у процесі наукового пізнання. Значення закону суперечності для пізнавальної та практичної діяльності людей. Закон виключеного третього, його визначення та логічний зміст. Об'єктивні основні вимоги цього закону. Роль закону виключеного третього в науковій і практичній діяльності людей. Закон достатньої підстави, його сутність та основні вимоги. Логічні помилки, пов'язані з порушенням вимог закону. Значення цього закону в науково-пізнавальній і практичній діяльності людей у різних сферах суспільного життя. Поняття аргументацій, доказу та їх структура.

Види і правила доказу в процесі наукового пізнання. Прямий і непрямий докази. Основні правила, що випливають із законів тотожності, несуперечності та достатньої підстави, яких слід дотримуватись у процесі наукового пізнання.

Поняття спростування та його логічна структура. Значення аргументації та доказу в пізнанні, науці.

Тема 4. Специфіка наукового пізнання

Наука в системі суспільства. Відмінність наукового пізнання від звичайного, художнього та інших способів пізнання дійсності. Головні ознаки наукового пізнання. Дисциплінарний та міждисциплінарний аналіз науки. Специфіка філософсько-методологічного дослідження. Позитивізм – неопозитивізм – постпозитивізм як світогляд і методологія наукового пізнання.

Поняття об'єкта та предмета наукового дослідження. Поняття про метод, методологію та рівні наукового дослідження. Змістовна і формалізована методологія. Види змістовної методології: філософська, загальнонаукова, конкретно-наукова.

Типологія методів наукового пізнання: філософські, загальнонаукові, загальнологічні, емпіричні й теоретичні.

Рівні наукового дослідження: емпіричний і теоретичний. Їх відмінність за предметом, методами і формами наукового знання.

Тема 5. Концептуальні основи наукового знання

Передумови наукового мислення і діяльності. Експлікація поняття і теорій науки. Необхідні умови коректного наукового пояснення.

Пізнавальний статус наукових законів моделі розвитку науки. Демаркація від індивідуальних психологічних, колективістських умов. Сцієнтизм і антисцієнтизм.

Наукове і ненаукове знання. Форми ненаукового знання. Наука як соціокультурний феномен. Наукова картина світу та її еволюція. Різні моделі раціональності. Концептуальні та світоглядні засади наукового знання.

Поняття синергетики й евристики. Взаємозв'язок епістемології і соціальної філософії.

Тема 6. Зміст та структура процесу наукового дослідження.

Проблема істини

Основні проблеми гносеології. Логіка пізнавального ставлення людини до світу (оптимізм, скептицизм, агностицизм). Суб'єкт і об'єкт наукового дослідження. Дослідження як відображення і як творчість. Об'єктивне та суб'єктивне в гносеологічному образі.

Чуттєве пізнання та його основні форми. Логічне пізнання та його основні форми. Інтуїція та її роль у раціональному пізнанні. Діалектика чуттєвого та раціонального в процесі наукового дослідження. Сутність сенсуалізму, емпіризму, раціоналізму та ірраціоналізму.

Проблема істини у філософії та науці. Істина та її роль у науковому дослідженні. Об'єктивність і конкретність істини. Діалектика абсолютного та відносного в істині. Істина та помилкова думка. Критерії наукового пізнання та знання. Гносеологічні функції практики.

Специфіка дослідження соціальної дійсності. Суспільство як об'єкт соціального дослідження. Людина як об'єкт і суб'єкт наукового пізнання. Соціальні потреби, інтереси та їх вплив на процес дослідження суспільних явищ.

Змістовий модуль 2.

Організація наукових досліджень

Тема 7. Основні етапи та форми процесу наукового дослідження

Основні етапи наукового дослідження і логіка їх пізнавального циклу. Виявлення, формування і постановка наукової проблеми як однієї з форм наукового знання. Практичні та теоретичні причини, що

зумовлюють постановку проблеми. Сутність, характер і шляхи вирішення наукової проблеми.

Виявлення і нагромадження фактів дійсності – важливий етап у науковому дослідженні. Поняття про факти дійсності, їх види та зміст. Відмінність між фактом-подією та науковим фактом. Логіка виявлення фактів дійсності, їх пояснення та узагальнення.

Формування та обґрунтування наукових гіпотез як процес поглиблення наукового дослідження. Види гіпотез та їх роль у дослідженні явищ і процесів реальної дійсності. Значення гіпотез у прогнозуванні розвитку матеріального та духовного світу.

Формування наукової теорії – основний етап у процесі наукового дослідження. Поняття наукової теорії, її сутності та структури. Ознаки і функції наукової теорії. Роль теорії у формуванні та розвитку знань, науки, наукової картини світу. Наука як особливий вид духовного виробництва, пізнавальної діяльності вчених.

Тема 8. Рівні та методи наукового дослідження

Поняття про емпіричні та теоретичні рівні наукового дослідження. Методи нагромадження емпіричного матеріалу та вираження його в різних формах емпіричного знання. Методи спостереження, вимірювання, опису, експерименту та їх роль у дослідженні.

Методи теоретичного узагальнення емпіричного матеріалу та вираження його в різних формах теоретичного знання. Загальнонаукові та загальнологічні методи наукового пізнання. Аналіз і синтез. Порівняння, абстрагування та узагальнення. Індукція, дедукція та аналогія. Моделювання і формалізація. Системний аналіз. Програмно-цільовий підхід. Комплексні дослідження.

Аксиоматичний і гіпотетико-дедуктивний методи. Порівняльний і структурно-функціональний методи. Логіко-математичний та імовірнісний методи. Історичний і логічний методи. Сходження від абстрактного до конкретного. Емпіричні методи дослідження у групі економічних наук. Ситуаційні методи, що використовуються у менеджменті та маркетингу. Методи порівнянь, групувань, табличних, графічних, балансових, індексних, ланцюгових підстановок. Лінійне програмування. Теорія масового обслуговування. Методи ділових ігор. Контент-аналіз. Кластерний аналіз. Діагностування. Матричний метод. Дисперсійний, комерційний, регресійний аналіз. Прогностичні методи. Методи експертних оцінок. Статичні та динамічні моделі. Методи перевірки результатів наукового дослідження.

Тема 9. Організація науково-дослідної роботи магістрів

Види та форми науково-дослідної роботи магістрів. Класифікація наукових досліджень. Теоретичні, експериментальні дослідження. Фундаментальні і прикладні дослідження. Пошукові, описові, причинно-наслідкові та прогностичні дослідження. Кабінетні і польові дослідження. Дослідження, які проводяться самостійно суб'єктом. Дослідження, що проводяться спеціалізованими дослідницькими фірмами. Дослідження, які проводяться спільно. Науково-дослідна робота (НДР) магістрантів у навчальний та у позанавчальний час.

Реферування літератури. Виконання магістерської роботи. Обґрунтування теми, розроблення її змісту, проведення наукового дослідження, апробація результатів дослідження у практиці діяльності підприємств-об'єктів дослідження. Участь у розробленні держбюджетної та госпдоговірної тематики кафедри. Участь у конкурсах наукових робіт магістрантів, науково-практичних конференціях. Написання наукової доповіді, статті.

Планування науково-дослідної роботи магістрантом. Складання індивідуального плану роботи магістранта. Розроблення календарного плану виконання випускної науково-кваліфікаційної роботи. Розроблення плану впровадження результатів наукових досліджень.

Тема 10. Оформлення результатів наукових досліджень та їх упровадження у практику

Систематизація результатів дослідження. Види систематизації результатів дослідження та їх зміст. Докази гіпотези, висновки та рекомендації, науковий експеримент, коригування попередніх пропозицій, літературний огляд дослідження. Викладення висновків та рекомендацій у вигляді реферату, наукової статті, тез доповіді, звіту про виконану науково-дослідну роботу, курсової, випускної магістерської роботи. Види рефератів: наукові, інформативні. Зміст та вимоги до рефератів. Наукова стаття. Звіт про НДР.

Звіт про науково-дослідну роботу, його зміст і методика складання. Сутність звіту з НДР. Архітектоніка звіту з НДР: титульний аркуш, зміст, список виконавців, реферат, основна частина звіту, висновки, рекомендації, список використаних джерел, додатки. Вимоги до складання звіту згідно з ДСТУ 3008-95.

Упровадження результатів завершених досліджень та розрахунок їх ефективності. Продукція наукових досліджень: теоретичні й науково-методологічні положення, методики, рекомендації. Кінцеві результати НДР, місце і форми їх застосування. Порядок упровадження результатів НДР у

практичну діяльність підприємств. Відповідальність за впровадження НДР. Здавання замовнику НДР. Акти здавання – приймання готової продукції НДР, їх зміст. Упровадження завершених досліджень: дослідне випробування розроблених методик, рекомендацій, інструкцій, положень.

Ефективність результатів наукових досліджень та її критерії. Економічна, науково-технічна, соціальна ефективність. Розрахунок економічної ефективності наукових досліджень.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як із робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	усього	у тому числі			
		лекції	практичні заняття	самостійна робота	форма підсумкового контролю
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1.					
Методологія наукових досліджень					
<i>Тема 1. Методологія: сутність, зміст, поняття</i>	3	1	1	1	–
<i>Тема 2. Проблеми наукового пізнання в історії філософії</i>	3	1	1	1	–
<i>Тема 3. Діалектичні та логічні основи наукового пізнання</i>	6	2	2	2	–

1	2	3	4	5	6
<i>Тема 4.</i> Специфіка наукового пізнання	6	2	2	2	–
<i>Тема 5.</i> Концептуальні основи наукового знання	6	2	2	2	–
<i>Тема 6.</i> Зміст та структура процесу наукового дослідження. Проблема істини	6	2	2	2	–
Усього годин за змістовим модулем 1	30	10	10	10	–
Змістовий модуль 2. Організація наукових досліджень					
<i>Тема 7.</i> Основні етапи та форми процесу наукового дослідження	6	2	2	2	–
<i>Тема 8.</i> Рівні та методи наукового дослідження	7	2	2	3	–
<i>Тема 9.</i> Організація науково-дослідної роботи магістрів	6	1	2	3	–
<i>Тема 10.</i> Оформлення результатів наукових досліджень і їх впровадження у практику	5	1	2	2	–
Усього годин за змістовим модулем 2	24	6	8	10	–
Усього годин за модулем	54	16	18	20	залік

5. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня

складності для вирішення їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Методологія наукових досліджень	Визначення напрямків наукових досліджень студентів. Правила оформлення наукових статей, написання анотацій, тез доповідей на конференцію	2	Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8 – 10; 12; 13; 16; 17; 21; 22]
	Формулювання теми, мети і завдань дослідження. Визначення об'єкта і предмета дослідження	2	Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8 – 13; 16 – 18; 21; 22]
	Системний аналіз наукової проблеми. Аналіз предметної області дослідження	2	Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8 – 13; 15 – 18; 21; 22]
	Розробка робочої гіпотези та методики дослідження	2	Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8 – 13; 15 – 18; 21 – 23]
	Технологія роботи з науковою літературою. Аналіз наукових публікацій за напрямом дослідження	2	Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8 – 13; 15 – 25]
Усього годин за змістовим модулем 1		10	
Змістовий модуль 2. Організація наукових досліджень	Побудова структурних схем формулювання наукового результату. Визначення видів наукових результатів	2	Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8 – 14; 16 – 18; 21; 22]

1	2	3	4
	Вибір та обґрунтування методів дослідження	2	Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8 – 14; 16 – 22]
	Захист індивідуального творчого наукового завдання	2	Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8–14; 16 – 25]
	Підсумкова контрольна робота	2	
Усього годин за змістовим модулем 2		8	
Усього годин за модулями		18	

6. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 37 % (20 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (54 години). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки.

Самостійна робота студента включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних занять; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою

проблематикою дисципліни; аналітичний аналіз наукової публікації; виконання індивідуального творчого наукового завдання; підготовку та написання наукової статті, підготовку тез або доповіді на науково-практичну конференцію, контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями та тестами для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до модульного контролю.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види СРС, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Методологія наукових досліджень				
<i>Тема 1.</i> Методологія: сутність, зміст, поняття	Вивчення основних понять методології наукових досліджень. Визначення напрямку наукового дослідження	1	Оцінювання виконання завдання	Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8 – 10; 12; 13; 16; 17; 21; 22]
<i>Тема 2.</i> Проблеми наукового пізнання в історії філософії	Ознайомлення з філософськими концепціями та принципами наукового пізнання. Обґрунтування актуальності теми дослідження	1	Оцінювання виконання завдання	Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8 – 10; 12; 13; 16; 17; 21; 22]
<i>Тема 3.</i> Діалектичні та логічні основи наукового пізнання	Вивчення законів та категорій діалектики й логіки в науковому дослідженні. Формулювання мети і завдань дослідження, визначення об'єкта і предмета дослідження	2	Оцінювання виконання завдання	Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8 – 13; 16 – 18; 21; 22]

Закінчення табл. 6.1

1	2	3	4	5
<i>Тема 4.</i> Специфіка наукового пізнання	Ознайомлення із специфікою наукового пізнання. Аналіз предметної області дослідження	2	Оцінювання виконання завдання	Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8 – 13; 15 – 18; 21; 22]
<i>Тема 5.</i> Концептуальні основи наукового знання	Ознайомлення з концептуальними основами наукового знання. Формування робочої гіпотези	2	Оцінювання виконання завдання	Основна: [1 – 6; 8; 9]. Додаткова: [8 – 11; 13 – 18; 21 – 23]
<i>Тема 6.</i> Зміст та структура процесу наукового дослідження. Проблема істини	Ознайомлення зі змістом та структурою процесу наукового дослідження. Аналіз підходів до вирішення проблеми дослідження, запропонованих різними вченими	2	Оцінювання виконання завдання	Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8 – 13; 15 – 25]
Усього годин за змістовим модулем 1		10		
Змістовий модуль 2. Організація наукових досліджень				
<i>Тема 7.</i> Основні етапи та форми процесу наукового дослідження	Вивчення основних етапів та форм процесу наукового дослідження. Побудова структурних схем формування наукового результату	2	Оцінювання виконання завдання	Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8 – 14; 16 – 18; 21; 22]
<i>Тема 8.</i> Рівні та методи наукового дослідження	Аналіз та вибір методів наукового дослідження. Побудова дерева цілей вирішення проблеми	3	Оцінювання виконання завдання	Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8 – 25]
<i>Тема 9.</i> Організація науково-дослідної роботи магістрів	Ознайомлення з організацією науково-дослідної роботи магістрів. Підготовка до захисту індивідуального творчого наукового завдання	3	Захист індивідуального творчого наукового завдання	Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8 – 13; 16 – 18; 21; 22]
<i>Тема 10.</i> Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження у практику	Оформлення наукової статті за темою дослідження. Підготовка до підсумкової контрольної роботи	2	Підсумкова контрольна робота	Основна: [1 – 7]. Додаткова: [8 – 13; 16 – 18; 21; 22]
Усього годин за змістовим модулем 2		10		
Усього годин за модулем		20		

7. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни "Методологія і організація наукових досліджень" використовуються такі **методи навчання**:

- пояснювально-ілюстративний метод;
- репродуктивний метод;
- метод проблемного викладу матеріалу;
- частково-пошуковий або евристичний метод;
- дослідницький метод.

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, мозкові атаки, ознайомлювальні (початкові) ігри, презентації, метод сценаріїв, банки візуального супроводу.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Такі заняття часто проводяться як частини цілісної теми, яку бажано викладати у повному форматі, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практичні заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад, виступ одного студента, так і колективними, тобто виступи двох та більше студентів.

Метод сценаріїв полягає в розробці ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у перспективі.

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексного оцінювання засвоєння програмного матеріалу: індивідуальне творче наукове здавання.

9. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів ураховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та практичні заняття. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною

бально-рейтинговою системою ХНЕУ ім. Семена Кузнеця", контрольні заходи включають оцінювання знань студентів на основі результатів поточного і модульного контролю.

Поточний контроль проводиться на лекційних і практичних заняттях, при цьому бали студентам виставляються за рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, результати поточних контрольних робіт на лекціях (експрес-контролю у формі тестів) та практичних заняттях (виконання індивідуальних практичних і самостійних завдань, розв'язання ситуаційних задач).

Оцінювання знань студента під час лекційних і практичних занять проводиться за накопичувальною 100-бальною системою відповідно до таких критеріїв:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- вміння поєднувати теорію з практикою у процесі розгляду практичних ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків під час виконання індивідуальних практичних і самостійних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
- логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати систематизацію та узагальнення інформації, робити висновки;
- вміння складати схеми, карти, в яких відображається стан та взаємозв'язки об'єкта дослідження;
- арифметична та логічна правильність виконання ситуаційної задачі.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться, якщо є відповідність виконання тестового завдання, розв'язання ситуаційної задачі, виконання індивідуального практичного і самостійного завдання або усної відповіді студента всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів.

Поточні контрольні роботи на кожній лекції проводяться шляхом тестового контролю за матеріалами попередньої теми. Тест включає запитання одиничного і множинного вибору, визначення послідовності

дій, встановлення відповідностей, тощо, що мають за мету перевірку знань основних категорій навчальної дисципліни.

Поточні контрольні роботи на практичних заняттях включають захист виконаного індивідуального практичного чи самостійного завдання та розв'язання ситуаційних задач.

Модульний контроль проводиться на останньому практичному занятті шляхом проведення підсумкової контрольної роботи, яка включає тестування, відповіді на теоретичні питання та розв'язання ситуаційних задач за темами навчальної дисципліни. Кожне завдання для модульного контролю включає 20 тестових завдань, одне теоретичне питання та одну ситуаційну задачу.

Оцінювання самостійної роботи здійснюється за результатами поточного і модульного контролів, які безпосередньо враховують рівень самостійної підготовки студента до занять, а також виконання індивідуального творчого наукового завдання.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою, модульного контролю та за виконання індивідуального творчого наукового завдання. Сумарний результат у балах за семестр складає: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – не зараховано"* та заноситься у залікову *"Відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії. У разі повторного отримання менше 60 балів студент здає залік комісії у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри. Якщо залік не здано, студенту буде запропоновано повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Зразок комплексного контрольного завдання для проведення підсумкової контрольної роботи (модульний контроль)

Тестові завдання:

1. Порівняння різних напрямів вирішення проблеми належить до:

- а) гносеологічної діяльності;
- б) аксіологічної діяльності;
- в) праксіологічної діяльності;
- г) координаційної діяльності.

2. До якої пізнавальної концепції належить принцип верифікації:

- а) прагматизм;
- б) неокласицизм;
- в) неопозитивізм;
- г) конструктивізм?

3. Упорядкованість різноманітних зв'язків, що існують у навколишньому світі проголошує принцип:

- а) об'єктивності;
- б) системності;
- в) загального зв'язку;
- г) причинності.

4. За яких умов аргументація є доказом:

- а) коли аргументи є правдоподібними твердженнями за наявності демонстративних міркувань;
- б) коли аргументи – достовірні твердження за відсутності демонстративних міркувань;
- в) коли аргументи – достовірні твердження за наявності демонстративних міркувань;
- г) коли аргументи є правдоподібними твердженнями за відсутності демонстративних міркувань?

5. Що не є функцією методології:

- а) визначення способів отримання наукових знань;
- б) уточнення, збагачення і систематизація термінів і понять в науці;
- в) управління процесом наукового дослідження;
- г) визначення шляху, на якому досягається мета наукового дослідження?

6. Система методологічних принципів, форм і способів організації методологічного знання, яка безпосередньо зумовлюється теорією вибраного наукового підходу, розглядається на:

- а) конкретно-науковому рівні;
- б) методико-технологічному рівні;
- в) загальнонауковому рівні;
- г) техніко-методичному рівні.

7. У чому позитивна роль антисценцизму:

- а) надає поштовх для розвитку нових напрямів науки;
- б) захищає навколишній світ від наслідків наукових досліджень;
- в) розмежовує наукове та позанаукове знання;
- г) спонукає науку до пошуку шляхів забезпечення гармонії людини та навколишнього середовища?

8. Дослідження, спрямовані на пояснення сутності зв'язків у досліджуваних об'єктах, на розкриття внутрішнього механізму явищ, це:

- а) прикладні дослідження;
- б) теоретичні дослідження;
- в) фундаментальні дослідження;
- г) емпіричні дослідження.

9. Припущення щодо причин виникнення досліджуваного явища у декількох елементах множини досліджуваних об'єктів – це:

- а) загально-пояснювальна гіпотеза;
- б) частково-пояснювальна гіпотеза;
- в) одиночно-описувальна гіпотеза;
- г) частково-описувальна гіпотеза.

10. Розташуйте послідовно-правильно етапи наукового дослідження:

- а) визначення мети, завдань, об'єкта, предмета наукового дослідження;
- б) розробка гіпотези;
- в) літературне викладення матеріалів дослідження;
- г) формулювання наукової проблеми, вивчення її історії та сучасного стану;
- г) створення і обробка нової інформації (проведення спостережень, експериментів та їх аналіз);

- д) колективне обговорення (апробація), консультування і рецензування роботи;
- е) визначення методики дослідження;
- є) формування висновків та пропозицій;
- ж) складання робочого плану;
- з) формулювання теми наукового дослідження;
- и) впровадження результатів дослідження.

11. Відмова від другорядних фактів з метою зосередження на важливих фактах, особливостях, властивостях досліджуваного об'єкта – це метод:

- а) узагальнення;
- б) абстрагування;
- в) ідеалізації;
- г) формалізації.

12. Яка з вимог не є вимогою до моделювання об'єкта:

- а) оперативність;
- б) прозорість;
- в) агрегованість;
- г) універсальність?

13. Довідники належать до:

- а) навчальних матеріалів;
- б) наукових матеріалів;
- в) нормативних матеріалів;
- г) статистичних матеріалів.

14. На якому етапі прогнозування визначається рівень необхідної точності прогнозу:

- а) визначення мети прогнозу;
- б) вибору методики прогнозування;
- в) встановлення часового горизонту прогнозу;
- г) збору та аналізу необхідних для побудови прогнозу даних?

15. Який із принципів планування забезпечує взаємовідповідальність учасників процесу планування:

- а) принцип необхідності планування;
- б) принцип превентивності;

- в) принцип субсидіарності;
- г) принцип цілеспрямованості?

16. Значущість теми, тобто необхідність та невідкладність її розгляду для потреб економіки держави, галузі, підприємства, – це її:

- а) спрямованість;
- б) новизна;
- в) перспективність;
- г) актуальність.

17. Як називається вимога до наукового методу, яка відображає чітку послідовність його використання:

- а) зрозумілість;
- б) детермінованість;
- в) надійність;
- г) націленість?

18. Яка з процедур не виконується у процесі теоретичних досліджень:

- а) формулювання гіпотези дослідження;
- б) проведення математичного дослідження;
- в) планування експерименту;
- г) формулювання висновків?

19. Після формулювання наукової проблеми здійснюється:

- а) складання робочого плану дослідження;
- б) розробка гіпотези;
- в) визначення цілей і задач дослідження;
- г) формулювання теми дослідження.

20. У процесі виконання науково-дослідної роботи розраховують:

- а) соціальний ефект;
- б) фактичний ефект;
- в) попередній економічний ефект;
- г) очікуваний економічний ефект.

Теоретичне питання

Принципи, закони та категорії діалектики в науковому дослідженні.

Задача

Підприємство вирішило закупити та запустити в дію нове технологічне обладнання, яке дозволить виробляти нову продукцію.

Визначити коефіцієнт економічної ефективності та період окупності даного проекту.

Вихідні дані.

Вартість нового технологічного обладнання – 300 тис. грн.

Витрати на монтаж, налагодження і запуск нового обладнання – 18 тис. грн.

Витрати на навчання робітників, які мають працювати на цьому обладнанні – 22 тис. грн.

Річний випуск продукції на новому обладнанні – 35 тис. виробів.

Щорічне зростання обсягу виробництва продукції – 8 %.

Собівартість одиниці продукції, виготовленої на новому обладнанні, – 45,0 грн.

Щорічне зростання собівартості продукції – 5 %.

Рівень рентабельності продукції – 24 %.

Щорічне зростання рентабельності продукції – 2 %.

Прогнозований період – 3 роки.

Норма дисконту – 15 %.

Податок на прибуток – 20 %.

Критерії оцінювання результатів виконання підсумкової контрольної роботи

Тривалість виконання підсумкової контрольної роботи – 90 хв.

Тестові завдання – 10 балів.

Тестові завдання закритої форми складаються з двох компонентів:

а) запитальної (змістової) частини;

б) 4 відповідей (тільки одна з яких є правильною).

Запитальна частина тестового завдання формулюється у стверджувальній або запитальній формі стисло, чітко, без подвійного тлумачення. Запитальна частина тестового завдання виділяється курсивом.

Правильна відповідь на кожний тест – 0,5 бала.

Теоретичне питання – 5 балів.

5 балів – надання повної та обґрунтованої відповіді, що має аналітично-логічну структуру та базується на використанні необхідних знань, передбачених навчальною програмою;

4 бали – надання повної, але недостатньо обґрунтованої відповіді, що базується на використанні необхідних знань, передбачених навчальною програмою, при цьому порушена аналітично-логічна структура відповіді;

3 бали – надання не досить повної та недостатньо обґрунтованої відповіді, що базується на використанні необхідних знань, передбачених навчальною програмою, та має несуттєві помилки та неточності, при цьому порушена аналітично-логічна структура відповіді;

2 бали – надання не повної та необґрунтованої відповіді, що недостатньо базується на використанні необхідних знань, передбачених навчальною програмою, та має суттєві помилки та неточності, при цьому порушена аналітично-логічна структура відповіді;

1 бал – надання не повної та не обґрунтованої відповіді, що слабо базується на використанні необхідних знань, передбачених навчальною програмою, та має суттєві помилки та неточності, відсутня аналітично-логічна структура відповіді.

Оцінювання результатів розв'язання **ситуаційної задачі** відповідно до еталонної відповіді відбувається за декількома критеріями. Загальна оцінка виставляється за сукупністю виконання всіх критеріїв за відповідною шкалою (табл. 9.1).

Таблиця 9.1

Критерії оцінювання розв'язання задачі (6 балів)

Оцінка за 6-бальною шкалою	Повнота розв'язання задачі	Розробка і дотримання алгоритму розв'язання задачі	Наявність необхідних графіків, схем чи таблиць	Системність постановки і розв'язання задачі	Правильність відповіді та обґрунтованість висновків	Охайність оформлення
1	2	3	4	5	6	7
6	100 %	+	+	+	+	+
5	100 %	+	+	+	недостатня обґрунтованість	кількість виправлень менше 3
4	90 – 100 %	застосування неефективних методів	помилки побудови	+	неточності в одиницях вимірювання, недостатня обґрунтованість	кількість виправлень менше 3

Закінчення табл. 9.1

1	2	3	4	5	6	7
3	70 – 89 %	застосування неефективних методів	помилки побудови	неповне розуміння ситуації	неточності в одиницях вимірювання, недостатня обґрунтованість, відповідь неповна	наявність понад 3-х виправлень
2	50 – 69 %	застосування неефективних методів, порушення алгоритму розв'язання	помилки побудови	неповне розуміння ситуації, окремі прорахунки в постановці і розв'язанні задачі	неточності в одиницях вимірювання, недостатня обґрунтованість, відповідь неповна	наявність понад 3-х виправлень
1	0 – 49 %	застосування неефективних методів, помилки в процесі розробки алгоритму розв'язання	побудовані неповністю	помилкове розуміння ситуації, безсистемність постановки задачі	обґрунтування відсутнє, відсутня відповідь	наявність великої кількості виправлень

Загальна оцінка за підсумкову контрольну роботу – 21 бал.

10. Структура індивідуального творчого наукового завдання

Індивідуальне творче наукове завдання (ІТНЗ) виконується самостійно за консультування викладачем протягом вивчення дисципліни згідно з графіком навчального процесу. Тема ІТНЗ відповідає темі магістерської роботи студента.

Метою виконання студентом ІТНЗ є пілотне дослідження наукової проблеми, визначеної для магістерської роботи. Підготовка ІТНЗ передбачає узагальнення, систематизацію та розширення теоретичних знань у визначеній предметній області дослідження, а також аналіз методологічних засад і методичних інструментів вирішення поставлених в магістерській роботі завдань дослідження.

Індивідуальне творче наукове завдання повинне мати наступні розділи.

Титульна сторінка має містити назву університету, назву кафедри, назву навчальної дисципліни, тему ІТНЗ, прізвище та ініціали студента, номер академічної групи, дату подання ІТНЗ викладачеві на перевірку.

Зміст повинен відтворювати назви розділів, параграфів тощо, які розкривають тему ІТНЗ, із зазначенням номерів сторінок, на яких вони розміщені.

Вступ.

У вступі студент висвітлює такі питання:

- обґрунтування актуальності теми дослідження;
- дослідження даної проблеми вітчизняними та зарубіжними вченими;
- мету дослідження;
- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- завдання дослідження;
- інформаційну базу;
- методи дослідження;
- практичне значення.

Основна частина складається з розділів, які розкривають сутність проблеми.

Розділ 1. Аналіз стану проблеми (назва проблеми відповідно до теми магістерської роботи).

1.1. Аналіз предметної області дослідження (склад об'єктів і процесів, їх властивості, зв'язки).

1.2. Аналіз ключових понять.

1.3. Підходи до вирішення проблеми, запропоновані різними вченими (на основі огляду літературних джерел).

Розділ 2. Розробка робочої гіпотези та методики дослідження.

2.1. Побудова карти проблеми.

2.2. Побудова дерева цілей вирішення проблеми.

2.3. Формулювання робочої гіпотези і переліку наукових завдань досягнення цілей (інструменти дослідження: морфологічний аналіз, експертні оцінки та ін.).

2.4. Методика та методи дослідження.

Висновки.

Список використаної літератури складається відповідно до правил оформлення, викладених у ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання".

Оцінювання ІТНЗ здійснюється за критеріями повноти та глибини аналізу досліджуваної теми, логічності, аргументованості й наочності подання матеріалу, вміння користуватися методами наукових досліджень, ступеня самостійності та правильності оформлення роботи.

Загальна оцінка за індивідуальне творче наукове завдання – 20 балів.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 11.1.

Таблиця 11.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Год	Методи та форми навчання	Оцінка рівня сформованості компетентностей		
				Форми контролю	Максимальний бал	
1	2	3	4	5	6	
Змістовий модуль 1. Методологія наукових досліджень					40	
МОНД 1 Здатність визначати актуальні напрями наукових досліджень, здатність оформляти наукову статтю	1	Ауд.	Лекція	Тема 1. Методологія: сутність, зміст, поняття. Тема 2. Проблеми наукового пізнання в історії філософії	Тестування	3
	2		Практичне заняття	Визначення напрямків наукових досліджень студентів. Правила оформлення наукових статей, написання анотацій, тез доповідей на конференцію	Активна участь у виконанні практичних завдань	5
		СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання практичних завдань	

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4		5	6		
МОНД 1	Здатність формулювати мету, завдання та визначати об'єкт і предмет дослідження	3	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Діалектичні та логічні основи наукового пізнання	Тестування	3
		4		2	Практичне заняття	Формулювання теми, мети і завдань дослідження. Визначення об'єкта і предмета дослідження	Активна участь у виконанні практичних завдань	5
				СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання практичних завдань	
	Здатність аналізувати предметну область дослідження	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Специфіка наукового пізнання	Тестування	3
		6		2	Практичне заняття	Системний аналіз наукової проблеми. Аналіз предметної області дослідження	Активна участь у виконанні практичних завдань	5
				СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання практичних завдань	
	Здатність розробляти робочу гіпотезу	7	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Концептуальні основи наукового знання	Тестування	3
		8		2	Практичне заняття	Розробка робочої гіпотези та методики дослідження	Активна участь у виконанні практичних завдань	5
				СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання практичних завдань	
	Здатність до пошуку та аналізу різноманітних джерел інформації	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Зміст та структура процесу наукового дослідження. Проблема істини	Тестування	3
		10		2	Практичне заняття	Технологія роботи з науковою літературою. Аналіз наукових публікацій за напрямом дослідження	Активна участь у виконанні практичних завдань	5
				СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання практичних завдань	
Змістовий модуль 2. Організація наукових досліджень							60	
МОНД 2	Здатність визначати науковий результат дослідження	11	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Основні етапи та форми процесу наукового дослідження	Тестування	3
		12		2	Практичне заняття	Побудова структурних схем формулювання наукового результату, визначення видів наукових результатів	Активна участь у виконанні практичних завдань	5
				СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання практичних завдань	

Закінчення табл. 11.1

1		2	3		4		5	6
Здатність застосовувати теоретичні та емпіричні методи дослідження	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Рівні та методи наукового дослідження	Тестування	3	
	14		2	Практичне заняття	Вибір та обґрунтування методів дослідження	Активна участь у виконанні практичних завдань	5	
			СРС	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання практичних завдань		
Здатність планувати й організовувати науково-дослідну роботу, складати звіти про науково-дослідну роботу	15	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Організація науково-дослідної роботи магістрів. Тема 10. Оформлення результатів наукових досліджень та їх упровадження у практику	Тестування	3	
	16	Ауд.	2	Практичне заняття	Індивідуальне творче наукове завдання	Захист індивідуального творчого наукового завдання	20	
		СРС	3	Підготовка до занять	Оформлення індивідуального творчого наукового завдання. Підготовка до підсумкової контрольної роботи			
	17	Ауд.	2	Практичне заняття	Підсумкова контрольна робота	Тести, теоретичне питання, практична задача	21	
		СРС	2	Підготовка до занять	Підготовка до підсумкової контрольної роботи			
Усього годин			54	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни			100	
з них								
<i>аудиторні</i>			34	53 %	<i>поточний контроль</i>		79	
<i>самостійна робота</i>			20	37 %	<i>підсумковий контроль</i>		21	

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 11.2.

Таблиця 11.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота										Захист індивідуального творчого наукового завдання	Підсумкова контрольна робота	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
4	4	8	8	8	8	8	8	1,5	1,5	20	21	100

Примітка. T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 11.3.

Таблиця 11.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля	№ теми	Навчальний тиждень	Лекційні заняття	Практичні заняття	Індивідуальне творче наукове завдання	Підсумкова контрольна робота	Усього
Змістовий модуль 1. Методологія наукових досліджень	Тема 1	1 тиждень	1,5	–	–	–	1,5
		2 тиждень	–	2,5	–	–	2,5
	Тема 2	1 тиждень	1,5	–	–	–	1,5
		2 тиждень	–	2,5	–	–	2,5
	Тема 3	3 тиждень	3	–	–	–	3
		4 тиждень	–	5	–	–	5
	Тема 4	5 тиждень	3	–	–	–	3
		6 тиждень	–	5	–	–	5
	Тема 5	7 тиждень	3	–	–	–	3
		8 тиждень	–	5	–	–	5
Тема 6	9 тиждень	3	–	–	–	3	
	10 тиждень	–	5	–	–	5	
Змістовий модуль 2. Організація наукових досліджень	Тема 7	11 тиждень	3	–	–	–	3
		12 тиждень	–	5	–	–	5
	Тема 8	13 тиждень	3	–	–	–	3
		14 тиждень	–	5	–	–	5
	Тема 9	15 тиждень	1,5	–	–	–	1,5
		16 тиждень	–	–	20	–	20
	Тема 10	15 тиждень	1,5	–	–	–	1,5
		17 тиждень	–	–	–	21	21
Усього			24	35	20	21	100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. Семе́на Кузне́ця (табл. 11.4).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Рекомендована література**12.1. Основна**

1. Білуха М. Т. *Методологія наукових досліджень* : підручник / М. Т. Білуха. – К. : АБУ, 2002. – 480 с.
2. Бірта О. Г. *Методологія і організація наукових досліджень* : навч. посіб. / О. Г. Бірта. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 142 с.
3. *Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація)* : навч. посіб. / за ред. А. А. Мазаракі. – 2-ге вид., доп. – К. : КНТЕУ, 2011. – 296 с.
4. Єріна А. М. *Методологія наукових досліджень*: навч. посіб. / А. М. Єріна, В. Б. Захожай, Д. Л. Єрін. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 212 с.
5. Крушельницька О. В. *Методологія та організація наукових досліджень* : навч. посіб. / О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2009. – 206 с.

6. Пушкарь А. И. Основы научных исследований и организация научно-исследовательской деятельности : учеб. пособ. / А. И. Пушкарь, Л. В. Потрашкова. – 2-е изд. – Х. : ИД "ИНЖЕК", 2008. – 280 с.

7. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень : підручник / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2007. – 317 с.

12.2. Додаткова

8. Демківський А. В. Основы методології наукових досліджень : навч. посіб. / А. В. Демківський, П. І. Безус. – К. : Академія муніципального управління, 2012. – 276 с.

9. Джурик Н. Р. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. / Н. Р. Джурик, І. М. Мельник. – Львів : Вид-во Львівської комерційної академії, 2010. – 169 с.

10. Клименюк О. В. Методологія та методи наукового дослідження : навч. посіб. / О. В. Клименюк. – К. : Міленіум, 2005. – 186 с.

11. Маригодов В. К. Теория и практика научных исследований : монография / В. К. Маригодов, Г. А. Тихонов. – Севастополь : Рибэст, 2009. – 247 с.

12. Методологія та організація наукових досліджень (в екології) : підручник / [М. О. Клименко, В. Г. Петрук, В. Б. Мокин та ін.]. – Херсон : Олді-плюс, 2012. – 474 с.

13. Нащекина О. Н. Методология научных исследований : учеб. пособ. / О. Н. Нащекина, И. В. Тимошенко. – Х. : НТУ "ХПИ", 2011. – 304 с.

14. Основні методи наукових досліджень : монографія / [М. М. Касьян, С. В. Подкопаєв, С. М. Александров та ін.] ; під заг. ред. М. М. Касьяна та С. В. Подкопаєва. – Донецьк : Вид-во "Ноулідж", 2010. – 198 с.

15. Рубанець О. М. Філософські проблеми наукового пізнання : навч. посіб. / О. М. Рубанець. – Суми : Університетська книга, 2014. – 229 с.

16. Тарелкін Ю. П. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / Ю. П. Тарелкін, В. О. Цикін. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. – 196 с.

12.3. Інформаційні ресурси

17. Кислий В. М. Методологія та організація наукових досліджень : конспект лекцій для студ. спец. 8.050201 "Менеджмент організацій" усіх

форм навчання [Електронний ресурс] / В. М. Кислий. – Суми : СумДУ, 2009. – 111 с. – Режим доступу : <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/2601>.

18. Методологія соціально-економічного пізнання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ubooks.com.ua/books/00026/inx4.php>.

19. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www/nbu.gov.ua>.

20. Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www/nplu.kiev.ua>.

21. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів та ад'юнктів [Електронний ресурс] / за ред. А. Є. Конверського. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с. – Режим доступу : <http://padaread.com/?book=84978&pg=2>.

22. Рассоха І. М. Конспект лекцій з навчальної дисципліни "Методологія та організація наукових досліджень" для студентів 5 курсу денної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр" спеціальностей 8.050106, 8.03050901 "Облік і аудит", 8.050201 "Менеджмент організацій", 8.03060101 "Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)" [Електронний ресурс] / І. М. Рассоха. – Х. : ХНАМГ, 2011. – 76 с. – Режим доступу : <http://eprintc.kname.edu.ua/24084/1/2010п90ЛМетодологіянауковихдосліджень.pdf>.

23. Сергієнко В. В. Філософські проблеми наукового пізнання : навч. посіб. [Електронний ресурс] / В. В. Сергієнко. – Кременчук : Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, 2011. – 103 с. – Режим доступу : <http://ukrdoc.com.ua/text/58286/index-1.html>.

24. Український інститут науково-технічної та економічної інформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www/uinpei.kiev.ua>.

25. Щерба С. П. Філософія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. [Електронний ресурс] / С. П. Щерба, В. К. Щедрін, О. А. Заглада ; за заг. ред. С. П. Щерби. – К. : МАУП, 2004. – 216 с. – Режим доступу : <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/774/1/>.

12.4. Методичне забезпечення

26. Матеріали лекцій з навчальної дисципліни "Методологія і організація наукових досліджень" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/view.php?id=447#section-0>.

27. Методичні рекомендації до виконання індивідуального творчого наукового завдання з навчальної дисципліни "Методологія і організація наукових досліджень" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/view.php?id=447#section-0>.

28. Тестові завдання з навчальної дисципліни "Методологія і організація наукових досліджень" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/view.php?id=447#section-0>.

29. Теоретичні питання до заліку з навчальної дисципліни "Методологія і організація наукових досліджень" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/view.php?id=447#section-0>.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Методологія і організація наукових досліджень" за Національною рамкою кваліфікацій України

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Методологія: сутність, зміст, поняття					
Здатність визначати актуальні напрями наукових досліджень, здатність оформляти наукову статтю	Сутність поняття науки як результату і особливого виду пізнавальної діяльності людини	Знання сутності понять і категорій методології наукових досліджень	Аналізувати та обирати напрями наукових досліджень	Надання інформації щодо напрямів наукових досліджень	Відповідальність за правильність визначення та вибір актуальних напрямів наукових досліджень
Тема 2. Проблеми наукового пізнання в історії філософії					
Здатність визначати актуальні напрями наукових досліджень, здатність оформляти наукову статтю	Проблеми, принципи та концепції наукового пізнання	Знання принципів та основних концепцій наукового пізнання	Застосовувати принципи та концепції наукового пізнання для вибору напрямів наукових досліджень та написання наукових статей	Кваліфіковане донесення принципів та концепцій наукового пізнання до виконавців наукових досліджень	Відповідальність за належний науковий рівень підготовленої наукової статті
Тема 3. Діалектичні та логічні основи наукового пізнання					
Здатність формулювати мету, завдання та визначити об'єкт і предмет дослідження	Основні принципи, закони та категорії діалектики та формальної логіки	Знання діалектичних та логічних основ наукового пізнання	Формулювати тему, мету та завдання наукового дослідження, визначити об'єкт та предмет дослідження	Кваліфіковане донесення до виконавців мети та завдань наукового дослідження	Аргументовано формулювати мету, завдання та визначити об'єкт і предмет дослідження

1	2	3	4	5	6
Тема 4. Специфіка наукового пізнання					
Здатність аналізувати предметну область дослідження	Наука в системі суспільства. Поняття про метод, методологію та рівні наукового дослідження	Знання типології методів наукового пізнання та рівнів наукового дослідження	Аналізувати та виділяти предметну область дослідження	Ефективне формування предметної області дослідження та надання щодо неї повної інформації	Приймати рішення щодо виділення предметної області дослідження та відповідати за повноту її відображення
Тема 5. Концептуальні основи наукового знання					
Здатність розробляти робочу гіпотезу	Наукове і ненаукове знання. Поняття синергетики й евристики	Знання сутності понять, форм наукового і ненаукового знання, моделей раціональності	Здійснювати коректне наукове пояснення та розробляти робочу гіпотезу	Кваліфіковане донесення до виконавців відмінностей між науковим та ненауковим знанням	Відповідальність за науковість отриманого знання та вибір робочої гіпотези
Тема 6. Зміст та структура процесу наукового дослідження. Проблема істини					
Здатність до пошуку та аналізу різноманітних джерел інформації	Зміст та структура процесу наукового дослідження. Роль інтуїції та істини в науковому дослідженні	Знання форм інтуїції та проблем істини у наукових дослідженнях	Здійснювати пошук та аналіз різноманітних джерел інформації	Організувати пошук необхідної наукової інформації та донесення її до виконавців наукового дослідження	Автономність та відповідальність за проведення аналізу джерел інформації
Тема 7. Основні етапи та форми процесу наукового дослідження					
Здатність визначати науковий результат дослідження	Основні етапи та форми процесу наукового дослідження	Знання основних етапів та форм процесу наукового дослідження	Проводити наукові дослідження систем і процесів менеджменту	Організувати наукові дослідження та донесення їх результатів до кінцевих результатів	Відповідальність за науковий результат

1	2	3	4	5	6
Тема 8. Рівні та методи наукового дослідження					
Здатність застосувати теоретичні та емпіричні методи дослідження	Рівні та методи наукового дослідження	Знання специфіки застосування теоретичних та емпіричних методів дослідження	Застосовувати сучасні методики та методичні прийоми в наукових дослідженнях	Вибирати ефективні методи дослідження та доводити їх до всіх учасників дослідження	Приймати ефективні рішення щодо вибору найбільш ефективних методів дослідження
Тема 9. Організація науково-дослідної роботи магістрів					
Здатність планувати й організувати науково-дослідну роботу	Види та форми науково-дослідної роботи магістрів. Класифікація наукових досліджень	Знання особливостей організації науково-дослідної роботи магістрів	Планувати й організувати наукові експерименти	Організувати взаємодію усіх учасників науково-дослідної роботи	Автономність виконання науково-дослідної роботи та відповідальність за її організацію
Тема 10. Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження у практику					
Здатність складати звіти про науково-дослідну роботу	Систематизація результатів дослідження. Звіт про науково-дослідну роботу	Знання порядку впровадження результатів завершених досліджень та розрахунку їх ефективності	Складати звіти з науково-дослідної роботи	Організувати взаємодію учасників досліджень у процесі складання звітів про науково-дослідну роботу	Відповідальність за систематизацію та впровадження результатів дослідження

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	13
5. Теми практичних занять	14
6. Самостійна робота.....	16
7. Методи навчання	19
8. Індивідуально-консультативна робота	20
9. Методи контролю	20
10. Структура індивідуального творчого наукового завдання	29
11. Розподіл балів, які отримують студенти	31
12. Рекомендована література.....	35
12.1. Основна	35
12.2. Додаткова.....	36
12.3. Інформаційні ресурси	36
12.4. Методичне забезпечення	37
Додатки.....	39

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Робоча програма навчальної дисципліни
**"МЕТОДОЛОГІЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ"**

для студентів спеціальностей

8.03060101 "Менеджмент організацій і адміністрування",

8.03060102 "Менеджмент інноваційної діяльності",

8.03060107 "Логістика"

денної форми навчання

Самостійне електронне текстове мережне видання

Укладачі: **Сисоєв** Володимир Вікторович
Верещагіна Ганна Валентинівна

Відповідальний за випуск *Ястремська О. М.*

Редактор *Чернишенко Ю. В.*

Коректор *Ковальчук М. А.*

План 2015 р. Поз. № 25 ЕВ. Обсяг 43 с.

Видавець і виготівник – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Леніна, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*